

PROCA DAWIDOWA

Piaćia Kámieni vzbroyona.

L. 6501.

A B O

Inquis nobis nec quod opinan.

klus. produt a

Monas.

JEST pokorny do Jch Mościow Pánow
Postow. Kola Rycerskiego / ná Seym
blisko przysły / w Roku Pánškim 1623.
przeciwko málo-madremu / y bącznemu / ále
slawe bliźniego scypiacemu (iż nie rzekę
pástwiluškowi) pisaniu / Jch. MM. pp. Akáde-
mitow Krakowskich / ná Seymki prześle / Seym
wzwyż mianowany vprzedzaiace / ná Swiatobliwy
y niewinny Zákon Jezuitski przysłanemu.

Przez X. STANISŁAWA ZAKRZEWSKIEGO

Can. Reg. w Piśmie S. Leclord.

in unum ubi solus

Quis est enim iste Philistaeus qui exprobrauit aciem
DEI viventis. 1. Reg. 17.

NA vdáníu rzeczy rozmaitych siela należy M.
pp. Czolo / y Korono tážke przesławna / ozdoba
Kola Rycerskiego; á zgoła krotko mowiac / síla y
moc fortelnego vdánta / nie rychlo y trudno zwycięzona
bywa. Wíec co dziwneyša / w ludziách madrošcia
y swiatobliwošcia chwalebnych / ezestokróć vdáníe opáczne / stolic
swo fundowálo / á zágásáwšy rozumu przyrodzona swiatlošć / y
złoty lichtarz pobožnošci ná strone odstáwíwšy / tážke lámpę gorá-
laca swiatlošci zádmuchawšy / swo ciemnošcia serca pobožnych
nie raz okrywálo. Ná vdáníe opáczne fluski tednego / David choć
madry y swiety / Miphibozeta niewinnego / połowice mátetnošci
odsodzil

XVII-2024

21

5

obśodził dekretem niesprawiedliwym. Názle wdanie Sanšty Cefá
rzowey/ Conštantyn Wielki/ Syná Cryspá dšiwonie dobrego/ y do
spraw dšielnego/ strácił dat/ nie rozumšlym zley niewiešcie wwie
rzywšy/ czego potym (ale nie wczas) záłował. Dla zlego wdania po
gáňškich Philozophow wšyſtkich / podesás Košciol Chryštusow/
w ohydšie v Monárchow pogáňškich byl/ y Zakony rozmaýte/ wiele
dla tey przyczyny ſtošow przykrych znosić mušiały. Tož tež zle
wdanie/ Jozephá niewinnego w wienie wpráwilo. Zuzánnie/ plas
szem nieczyštosći pokryło. Dánielá/ okrutnym lwom do požárčia
wzruciło. Tožá fundáment lištu mego do W. M. M. PP. záloš
zywšy/ do rzeczy sámey przysteput. Náz Seymikách przešlych/ czyš
tány byl jednego przedniejšego z Jch M. M. PP. Akádemikow
Brákwowskich lišt/ ktorzy iáko Rector vniuerſitatis. nomine omnium
Academicorum ſkryp ſwoi rozelał po wšyſtkiey Koronie / ſczyš
piac y kšac w tym ſkrypcie Religionem Sanctam Societatis Iesv.
á decem Summis Pontificibus honorificentissime confirmatam,
approbatam, & á multis Regibus, & Principibus Christianis mi
rificé collaudatam, á co dšiwiejša / etiam ab ipsis Turcarum
Imperatoribus, ktorzy ná Galacie przy ſtolicy ſwey/ od dwudžieštu
lat niemał/ Patres Societatis, y ſkoly ich / rádzi widza / ná ktore
Jch M. M. PP. Akádemicy w Brákwowie páczyc nie chca.

Náz ten ſkrypt/ áozkolwiek wšyšcy quibus virtus cordi est ſar
kali/ y on iáko ostry ſuſnym potepieniem zgámli / y potámli i
dná iá / czinac ſie być vezniem Zakonu tego Swietego / y wšyſtko
moie náńke iáko olowiek ieſt / z tego ſzrodla wyczerpnawšy/ niewin
noš baczoć / y Zakonu S. zelženia záluiać / áby z tym wdaniem/ iá
ktiego w ſwey Swiátoſtliwošci vſzerbienia nie ponosił/ wmyšlitem
ſtáwić ſe murem / przeciwo ognišnym ſtrzałom ſkryptu táu tego.
Powſtáte tedy przeciwo niemu / non in curribus, neq; in equis.
ſed in Nomine DEI mei, exclamando; Quis est iste incircum
ciſus Goliath? qui, exprobrauit aciem DEI uiuentis? Vſam Pánu
Bogiu memur/ ze mi w tym dopomože. Vſam pobožnošci/ ludžkošci/
y mądremu rozſadkowi W. M. M. PP. iž ſuſnošć miejšce
v W. M. M. PP. bedzie miała/ á ſáſlywym Kalumnjom kažecie
W. M. M. PP. z kola ſwego rycerškiego zá drzwi vſtápic. Já ſie
ež Pánem Bogiem moiem ſwiádeže/ žem porušony niewinnošcio
Zakonu

Zakonu tego S, y tym bierzey zaufany widzoe a oni milezo soli
Deo poruczając krzywdę swo / y tym ktorzy diligunt Deum &
Seruos eius, do responsu potwąpił. Rozumiem że y WM, MM,
PP, ten skrypt takó madrych obruszył / gdyż też WM, MM, PP,
Posłowie / ledwie co nie wsiyscy / tey marki pierśi pozowali,
Audite ergo Filii uocem Matris uestrę, uidete uulnera, con-
templamini uera. Pisał tedy list J, M, X, Golien / takó Goliat
drugi oburzając sie ná wsiyszek Zakon Jezuicki / y ná nas wsiyskich
ktorzyśmy sie y nich uezyli / creaturkami nas ich nazywając; w koe-
rym liście skarge kładzie, Jż chca uezyc w Bratowie y lekce ozytać /
a przez to Akademię zaocznię, Przydali też y to (znac że spustey
stodoły ten concept) iż ci Patres niebo palcem ukázuię / a naukami
swymi wiostki łapie. Magnum Iouis incrementum. Parturiunt
montes nascitur ridiculus mus. Nie wielkie crimen zádaia tym
Oycóm iż chca uezyc: non sunt profecto pro bono opere lapi-
dandi. Co bylo J, M, X, Golieniowi po takich furiách quorsum
ista in vitro fulmina. Rozumiał lew że zwierz gdy żabę wrzeszczał
wbłocie / ale sie osukał gdy blisko przystąpił, Zda sie tam ten list krzye
wdy pelen / proxime accedenti nihil nisi inuidiam prabet. Czemu
to ma Jch M, PP, Akademikow obchodzić że Jezuići w Bratowie
chca uezyc: i żali nie uozo Oycowie Dominikami w tymże miescie z
uozo y z wielko swo pochwała y slawa nie tylko swym ale y obcym
drzwi nie zámykato. Czytając lektie Oycowie Fránciskani / Oycow
wie Bernárdyni / y inszy: Oycóm Jezuitóm czemu bronio: dla
ktorey przyczyny ci Oycowie ozwać sie z naukami swymi nie máio /
ktorzy ná ćwiczenie wsiyskiego swiata są posłami. Podobno czuio
Jch M, PP, Akademioy że fortiores illis uenient, iż oni lepiej
uezyc beda a ich sie negligentia odkryo. Nie grzechy gdy kupcy
z drogimi towarami iádo / dla tego iarmark wyuolyuwać. Nie ma
drego znać / ogrodnikow do winnice Chrystusowey ná szepienie
drzewek mlodych nie przypuszczác. A to nie do rzeczy żołnierzow
zbroynnych ná obrone miast przychodzących nie przywitać / ale ieseze-
im náłaić, Lecz co są przyczyna: co są probatio querelę! lat insul-
sa. Palcem niebo ukázuię iakoby rzekł dżis bedzie desz / bo baculus
stat in angulo. Pyta z ktorego to żrzedlá strumień: ktorego to drze-
wo owoc: ktorey Akademioy concept: Bratowskiej: i tak madrey

Mądrí tak głupi Syn & tak płodney ziemié vt iphi iactant, tak grube
zielsko & tak wdzięcznego ogrodá tak špatny kwiatek & bś pástkwil ci
to nie obroná; & kárumnia / nie słusna przyczyna / inuidia; non acqui-
tatis ratio. Gdy ten skrypt czytano / iedni się dziwowáli / drudzy się
śmiáli / á co mnie nabárzicy boláło heretycy się gorzkyli. Lecz ja do
torby moiey rękę ściagam / y z tód tam wzięwšy kámién w czolo
Goliata v gadzam.

Pierwszy Kámién.

Słusna rzecz / áby Oycowie Jezuići drogíe kámiénie y perły náu-
dy swozwoionych ná pożytek drugim / á osobliwie Bráci nášey / Słá-
chejskim działkom / záwar te do tych czas komory w Krakowie otwo-
rzyli / bo w ćwiczeniu działek gorz nad wšyškimi máio / co się nie
słowy gołymi pokázuie. Lepiey ábowiem ten vczyn który náu-
ka z pobožnościá łączy / gdyž doskonalszy estowiek o dwu / ániżeli o iedney
rece. Oycowie Jezuići náu-ka z pobožnościá łączy z wlewaním
w mlode ánimyše / á to duplici modo; verbo & opere, tedyc oni
lepiey vczyn. Kedy ábowie Congregácye Náswietszy Pámy MARIE
kwitnace & v Jezuitow. Kedy Exhortácye częste do zámlowánia
się naboženstwa y cnót wšelákich & v Jezuitow. Kedy Magistri
sobrii, temperantes, domi se continentés? v Jezuitow. Nie zá-
stánieš Magistra Jezuićkiego w piwnicy / nie vyzyš go podle bótu
vstrojoney Pámy / nie zástánieš go w ogrodách płocho igráiscoego /
podárki pošyláiscoego / cum famineo sexu záraniscoego / ále in le-
ctione, in disputatione, oratione záwšie zábarwidnego. Videt hæc
iuventus & ad virtutem inflammat. Nam bonum exemplum
caleat fortissimum ad omne bonum amplectendum iuventuri.
Nádo lepíe ten vczyn który pro amore Dei, non pro quæstu vczyn /
który wšyšteł w śięgách / który od powimności swoey Mistrzowškiey
nie má żadney distrákyey. Al tácy są Magistri Societatis. Zaden
dwiemá Pánom nie służy. Zaden y w niebo y w ziemié zaraz nie pá-
rzy. Zaden Præstimonium z Lectorium nie trzyma / bo Cánonia
ma své zabawy / á Lectorium potrzebnie vstáwiczności. Zaden przy-
škole Plebaney áni Probostwa nie pilnuie / bo beneficium koscíel-
ne gospodarstwa y staránia polo duff pilnowáć rostkánuie / škola
vstáwicznego czytánia potrzebnie. Kontentnie się káždy z Jezuićkich
Mistrzow v bogtém odzienie y iedzeniu / żadney rzeczy swoey iáko
własney

własney nie maia / ale według woli przelożonych swych iey używa
io c / żadnych salaria / ani prēmia laborum suorum nie spodziewaio
sie / Deum & celum semper pra oculis habendo. Ordinate uozo
a nie rāzem Grammatyki / Dialektyki / Rhetoryki / Nie grzezy abo
wien pospolu groch z karpisza : atq; ad plura distentus , minor
est ad singula lenus. Za czyni też z ich studentow / iako y sami Prae
ceptores, dobrzy bywaio Oratores, Concionatores, Pphilosophi,
Theologi, nie kontentuiac sis onym chępliwym słowem / Ergo, &
w głowie niezego.

Drugi Kāmien.

Ex fructibus eorum cognoscetis eos; Moi Mosciwi PP. Sa
mego to P. IEZUSA najwyższego Praeceptorā medium ad co
gnoscendos veros Praeceptores. Proste rāczcie to WM. co tu poe
loze pilnie z soba wważyć. Kto chce wiedzieć iakie sa fructus doctri
nae societatis IESV, niech na Jarmarkach Gdanstich / Toruństich /
Poznaństich / a mianowicie Frankfurtstich / co rok przeczyta sobie
Indicem librorum, obaczy iatwie iak wiele Patres Societatis IESV
in omni scientia ksiąg wydaio. Cate Bibliotheki naydzieś ksiąg
ich nowo wydanych. Ze nie wspomnie tak wiele Tomow Francisc
Suarri in Theologia & Philosophia, Gregorii de Valentia, Bel
larmini Controversias, Toletio opera. &c. Na wszystkie pismo &
tak wiele illorum doctissima commentaria, ktorym sie swiat dzi
wione. Ex Polonia nostra quam doctus fuit Iacobus Wniecius ko
mis rāno : Ktorego Bibliey na Polski ięzyk przelożoney wysysey sie
dziwnia / y sami Haretycy przyznawaio to / że proprie & eruditif
sime przelożona iest. Martinus Smiglecius quantus vir, tak sub
telnie y potężnie Nowo chrześciece ksiągami swemi potumil / iż iure
merito debet dici malleus Hæreticorum. Nie wspominać K.
Grodzkiego / Skargi / Lāterny / Bembusā virum calamo & ser
mone celeberrimum, y insyich tak wielu. Rāczkolwiek niektórzy
z tych z Akademiey wysli / ale sie v Oycow Jezuitow donczyli / iako
y niektórzy z Ich Mosciow PP. Akademikow przednieyszych / mia
nowicie J. M. X. Wadowitā / vir multa doctrina in Theologicis,
ktorego nie wstyd bylo przed kilka lat w Rzymie przez dwie lecie
chodzić na lekcyje Theologicke do Oycow Jezuitow / a ten iest sol
Academix, y przed tym lat podobno pisma sęczytal Theologia

w Krákwie. Co sie tñie fructus Academicorum (pace illorum dixerim) naywiecey Minuciy wychodzi niepewnych / bo gdz moy wie że sucho / pewnie tam wlgnoć komu y po vcho, To wssytkie fructus doctrinae illorum Reipublicae & Ecclesiae. Czas m też taki Páskwidlyś wydażo / y to sie nań dziesieć skladá / vt fuit in Cathedra ktora kiltá á przecis nie grzeczy komponowáli. Narrata refero. A o heretych zaś co mówię? Te w Krákwie bázno sie byty zawnięty / nie tylko między pospólstwem / ále między samemi Akadémickimi / z ktorych ieden Pinczowitá iák wiele ztego nárobil w Wegrzech y do tych czas widziemy / y pewnieby Krákw wssytek byl z heretyczszal / by byli Patres Societatis doctrina, & morum sanctitate dysmow heretyckich w nim nie rospedzili.

Trzeci Kámién.

I Ešli dobrze w Akadémiey veza / czemu ná Seymách reformácyjskoly Krákwskiey czesto wspominaio? Jurisprudencia o iákto ledá iákto y perfunctorie czytáio? Ták wlasnie Statut czytáć / iákto w Akadémiey práwá slucháć. Lepiey zá Prokurorem torby nosić / wiecey sie náuczy / niż tá czas dármo trawieć. A nieborak Sláchéć cto gnie sie Synowi náklad dáio & frustra. Inse náuki omnia breuiter & confuse. Kedy ták porzodnie y nich Philosophia / iákto y Wyssow Jezuitow w Kalisy Theologia / iákto w Poznaniu y w insyich Collegiách? Nonné vera loquor vobis Magnifici Domini. Jezeli tedy chcecie mieć WM. M. PP. in flore Akadémie / stáraycie sie WM. aby Patres Societatis w Krákwie vcyli / bedzte pia amulatio. Obázá Akadémiey że Patres pilni / y oni musio pro loco stare, ze oni nabożni / y oni bedo chcieli illis assimilari, že oni libris intenti, y oni bedo czytáli / že oni laboriosi, nie bedo też y oni otiosi. Non deleatur Carthago vt remaneat Imperii Romani amula, nie świeża absq; amulo virtus.

Czwarty Kámién.

S A fundácyo wielkie w Bursách ná vbogie Studenty / á máto ich dochođzi / między sie práwie wssytko rozšarpáli. Examine Magnifici Domini, & videbitis ita se rem habere cum magno detrimento iuuentutis Polonae, i nuenietis pro pisce serpentem, & pro

pro ouo scorpionem. Na grucey nie schodzi ale miesa kolo kosci /
kokošy mato sie dobrze a kurczak piszczo. Do Bursy Pauperum
barzo wiele fundacey ale mato promisy.

Piaty Kamien.

L Ist Jch M. pp. Akademikow barzo nie modrze na Seymik
pisany / rozumiein przecis o niektorych bacznieyszych / ze oni nie
byli tamtego skryptu Authores, ale iz nomine omnium wyszedl
omnibus respondeo. Pise P. Goleń niewiem czyie Protorowo. Po-
li Akademicy poty wolności? ha poty swawolności y rozpustności
w mlodsi. Poczetajcie P. Goleń a wystawicie czoto / wnet w nim
tam wczynie Kamieniem kolo. Jesliby Akademia wassa Krakowsta
miala bydz auctrix libertatis Polonaz, bytoby to abo zesacie Nobiles
sami / abo ze księganicy y pisnemi rozmaitym one zdobicie / abo iz przy
boku R. J. M. Eisku Doktorow chorowacie / aby tam przestrzegali
wolności naszey. Ale iz w Akademicy wassay omnes fere Plebeii, a
ci sa zawze inimici Nobilitatis, iako on towarzysyl Platinii Akade-
mik Rzymski (czytajcie sobie Bielskiego) na to Krola Wlbrychta na-
mawial / aby byla za niego wygubiona slachta. Juz mi W. M. wierz-
cie M. M. pp. ze gens Plebeia inimica nostraz Nobilitati. Astog
tez sadnichy pro defendenda Nobilitatis libertate, nie czytalem
nigdy wydanich od Akademikow. Przy Dworze tez nie mieskalo /
iako z bronio libertatem? Jest tu iakas Krzywda Maieścian Krola
J. M. Pana y Dycy y obrońce wolności naszey.

Wzmocnis sie prawo iako Krzyzacy / y co nie grzezy / Krzyzacy
byli cudzoziemcy / a Jezuitci naszy / Fratres nostri, caro & sanguis
noster. Krzyzacy Polakow nie przyimowali tylk o Niemce / a Jezuitci
Polacy sa / wiele v nich Woiewodzicow bylo y iest / wiele Synow slas-
checkich z domow zacnych / wiele panow bogatych do nich wstepnie.
Istli Koszy nie tylko tam slychac Magoita / ale y sli / toe tedy con-
cept P. Akademikow blazensti. Krzyzacy osobno mieli ziemice swo-
ale Jezuitci in medio nostri, mizeliby Krakowstam z Lublina przyia-
chali na ratunek / zmiesiono by tam te / a owychby y nie piszczo.
Krzyzacy cum armis, isti inermes. Nonne sicut vnus ex stultis
locutus est M. M. DD.

Wais strzelba v S. Piotra / zda mi sie ze sie myla. Gdy si wczyl
w Lublinie

wo Lublinie / nieboszyt P. Stębnicki z Łanenta skarzył się na Try-
bunale / iako był dworzánin na Wyce Jezuitoy / iż nań nie działał za-
czyli na swym Kościele / y prosił aby urzędownie to obaczono. Przy-
szło do ałi gárniec miedziány na rymie do zlewánia wody, Res in iocum
verla est. Ták y teraz ia rozumie / że P. Goleń tak i gárniec obaczył
y działało być rozumie / bo sia on na tym máło zna / żołniersto słu-
rzy laciá iedney żyny.

Zle też y to nápisal J. M. X. Goleń / iż na iedney ławie więcey
sia náuczy w Akadémiey przez kilka miésciecy / aniż przez kilka lat
w Jezuitow. Proszę czego sia więcey náuczy z Sweywoli / rospu-
sty / nocnego chodzenia / &c. bo tam nie spytaia Ero ab lens a le-
ctione, nie karza nocnych grásánoyi / iako w Jezuitow. Wiesz
niech pókaże y to / kedy więcey Oratorow / Philosophow /
Theologow, Nonne in Collegiis Societatis IESU, cetera w tam
tem liście / Brzesście.

A tak moi MN. PP. proszę potórnice wspomnieć MN. sobie /
że wiele jest a máło nie wsfysey / ktorzyście sie y tych Wyce weszli /
ábo na náuki Syny swe dáciecie / pókażcieś MN. gratitudinem
hanc iako krew Sláheca przeciwko Práceptorom swym. Nie
dopuszczaycieś ich MN. tak szypać y skarpać / z ktorych wielki
pożytek mamy / a nnie MN. za zle nie mieycie / żem sie z tym
pisanie do MN. porwał. Żal mi Mátki / żal mi dobrodziejki
było / żal mi tych ktorych náuka y práca to mam po lásce Bozey /
czym sie teraz cieśte. Także y MN. M. P. Akadémiey nie obrażay-
cie sie ná mie / ále rázrey date locum virtuti. Vx qui pradaris
quia pradaris. A ty też Mátko moia Societas S. ktora in do-
lore patturis filios, nie boy sie / sta in caelo. Draco stans coram te
prosternetur, paries masculum, qui transfertur ante thro-
num Dei. A te máło Apologia moie wdzięcznie przyimi / ktoras
mie wychowala / wycwiczyła / y do dobrego prowadziła. Dat.
in Con. Warfawion. Cano. S. Georg. 7. Ian. 1623.

MN. mych Mościwych PP.
naniższy Bogomodlca.
P. Stanisl. Zakrzewski C. R.
S. T. Lect. Ord. Prad. ad S. G.